

Nørrebro rykker

- også med miljøet!

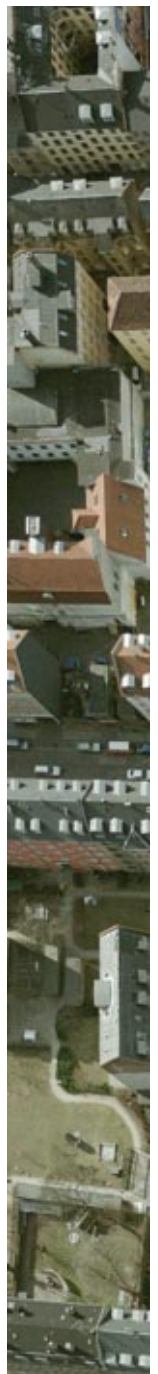
Arbejdsprogram 2004 – 2005

Årsplan 2004 – 2005

Succeskriterier

Lokal

Agenda 21 plan for Indre Nørrebro

Agenda 21 plan for Indre Nørrebro

Indhold

Introduktion og læsevejledning	3
Grundlag for Agenda 21 Centret	5
Kommunikation og formidling	7
Indsatsområder	
1) Ukrudt og andet godt	8
2) Godt for maven - og for forretningen	12
3) Sæt en prop i forbruget	15
4) Skidt -med miljøet!	19
5) Sikken voldsom trængsel...	25
6) Miljø med mere	29
Tværgående parametre, der skal sikres i hvert indsatsområde	31

Introduktion og læsevejledning

Agenda 21 Center Indre Nørrebro udsendte i starten af september 2003 et debatoplæg med navnet **Nørrebro rykker - også med miljøet!**. Det tog udgangspunkt i vores ansøgning til Københavns Kommune om et Agenda 21 Center på Indre Nørrebro.

Debatoplægget blev husstandsomdelt på hele Indre Nørrebro, og der blev afholdt 6 forskellige arrangementer for at inddrage borgerne i arbejdet. Desuden er den lokale presse og det lokale netværk blevet flittigt brugt. Vores målgruppe er: *De beboere og aktører på Indre Nørrebro, som i lang tid, med interesse, har set de mange miljøprojekter skyde frem, uden dog at deltage aktivt.*

Debatoplægget var opdelt i 5 indsatsområder (se nedenfor). De fungerer som gennemgående struktur for hele Agenda 21 arbejdet på Indre Nørrebro. I september udarbejdede arbejdsgrupper, et oplæg for hver af de 5 indsatsområder. Oplæggene blev brugt til inspiration ved *Agenda 21 konferencen*, der blev afholdt tirsdag 21. oktober kl. 16.30-21.30 i medborgerhuset på Nørre Allé, med omkring 80 deltagende borgere.

Under processen opstod behovet for en sjette gruppe (se nedenfor), som gav deltagerne mulighed for at gå på tværs af de traditionelle opdelinger af miljøarbejdet.

Denne Agenda 21 plan er et udtryk for det arbejde, som har fundet sted ved Agenda 21 konferencen såvel som i arbejdsgrupperne for hver af følgende 6 indsatsområder:

1) Ukrudt og andet godt	Sådan får vi en grønnere bydel.
2) Godt for maven... og for forretningen!	Grønne butikker og virksomheder.
3) Sæt en prop i forbruget	Om el, vand & varme
4) Skidt – med miljøet!	Affald på den fede måde.
5) Sikken voldsom trængsel...	Om trafik.
6) Miljø med mere...	Tværgående miljøarbejde

... >

Agenda 21 plan for Indre Nørrebro

Under læsningen er det vigtigt at holde sig for øje, at arbejdet med de 6 indsatsområder er på forskellige trin i processen og derfor præsenteres lidt forskelligt. Som udgangspunkt har hvert indsatsområde dog følgende disponering:

- Definerings af indsatsområde
- Status for aktiviteter
- Arbejdsprogram frem til 2005
- Arbejdsprogram for 2004
- Årsplan 2004
- Årsplan 2005
- Samarbejdsparter
- Succeskriterier 2004
- Succeskriterier 2005
- Idébank

Vi betragter nærværende Agenda 21 plan som en ”organisk” plan, der skal revideres og suppleres gennem perioden.

Miljøtrafikugen er integreret i afsnit 5: ”Sikken voldsom trængsel...” og Miljøfestivalen er integreret i afsnit 6: ”Et grønnere Nørrebro”.

Yderligere information om Agenda 21-planens debatperiode kan ses på Agenda Centrets hjemmeside www.norrebro.nu . Kommentarer kan e-mailles til debat@norrebro.nu .

På www.norrebro.nu kan man desuden følge med i implementeringen af planen.

God læselyst

Grundlag for Agenda 21 Centret

Indre Nørrebro er et virvar af projekter, foreninger og organisationer – en bydel som er fantastisk til at sætte fokus på aktuelle problemstillinger. Ingen anden bydel har sat sit præg på Københavns udvikling som Indre Nørrebro. Indenfor miljøarbejdet har en række aktører i bydelen været med til at sætte Indre Nørrebro i centrum som et sted der har været, og fortsat skal være, en dynamo for udviklingen i Københavns Kommune.

Agenda 21 Center Indre Nørrebro skal indfange, systematisere, koordinere og ikke mindst fastholde energien i miljøarbejdet.

Et Agenda 21 Center på Indre Nørrebro sikrer en fælles platform for den alsidige faglige viden og de brede erfaringer der findes i bydelen. Hermed opnås en synergieffekt og erfaringerne fastholdes i bydelen.

De overordnede mål med centret kan opdeles i to hovedmålsætninger:

- Støtte, udvikle og fastholde helhedsorienterede miljøprojekter i et tæt samarbejde med andre lokale aktører
- Skabe lokal dialog om væsentlige miljøspørgsmål herunder kommunens miljøpolitik

For at nå disse hovedmål, er der i opbygning og organisering af centret lagt vægt på følgende:

- En stærk lokal forankring af centret, som sikrer at aktiviteterne tænkes helhedsorienteret og gennemføres med aktiv deltagelse af bydelens borgere, institutioner, foreninger og erhvervsliv.
- Centret har en bred faglig viden, som bygger på forslagsstillernes opbyggede ekspertise, hvilket fremmer et kvalificeret med- og modspil til overordnede miljøspørgsmål og til kommunens miljøpolitiske udspil. Ligeledes vil et stærkt fagligt netværk bag centret inspirere og motivere til aktiv deltagelse fra både borgere, institutioner og erhvervsliv i bydelen.

Opsøgende arbejde

Et væsentligt element i de enkelte aktiviteter er at inddrage borgerne og eksisterende netværk. Således, at det f.eks. ikke er centret, der udfører aktiviteter for bydelens virksomheder, men at aktiviteter udføres i et tæt samarbejde, hvorved begge parter føler et ansvar for udvikling og gennemførelse af projektet.

I de årlige arbejdsplaner vil der for hver enkelt aktivitet blive redegjort for hvordan disse skal udvikles og gennemføres, med inddragelse af relevante aktører i bydelen.

Centret vil løbende inddrage nye samarbejdspartner. Således vil f.eks. et regnvandsprojekt ikke kun blive en teknisk løsning med aflastning af afløbssystemet eller drikkevandsbesparelse. Projektet vil, som en naturlig del, inddrage kunst, sansoplevelser, helbredelse, sociale og kulturelle dimensioner.

Agenda 21 plan for Indre Nørrebro

For at fremme en sådan proces, hvor stadig flere aktører involveres aktivt, er det vigtigt med en åben dialog om centrets aktiviteter – både de igangværende og forslag til nye. Artikler og annoncer for løbende aktiviteter i Nørrebro Avis og På Gaden, vil, sammen med centrets hjemmeside, informere bydelen om aktiviteterne.

Et vigtigt element er gennemførelse af forskellige uddannelsesforløb, der kvalificerer lokale aktører til at være miljøansvarlige. F.eks. indenfor institutioner, boligforeninger, gårdlaug og virksomheder.

Styrke eksisterende og nye netværk

Centret er baseret på en bred opbakning fra boligforeninger, miljøforeninger, indvandernetværk, erhvervsliv, sociale og kulturelle institutioner og skoler, hvilket er fundamentet for at sikre et godt og tæt samarbejde. Bydelen har tradition for at arbejde på tværs af traditionelle faggrænser, hvor projekter kombinerer f.eks. miljø-, sociale, integrations-, erhvervs- og undervisningshensyn.

Indre Nørrebro har mange stærke aktører, som med rammerne i et Agenda 21 Center, kan finde en platform til at udvikle samarbejdsrelationer, der tager udgangspunkt i at styrke bydelens miljø.

Lokal dialog om væsentlige miljøspørgsmål

Indre Nørrebro har tradition for at skabe debat og dialog om væsentlige samfundsmæssige spørgsmål, om byudvikling og boligpolitik, om integration, om trafik osv. Der eksisterer således en række aktører, f.eks. lokalavisen På Gaden og Nørrebro Radio, som har års erfaring i at kommunikere væsentlige problemstillinger. Med et agenda 21 center i bydelen vil debatten om miljøet blive sat i centrum.

Forslagsstillerne bag centret har en bred faglig tyngde, der kan bidrage til at skabe en kvalificeret miljødebat, der har interesse i bydelen.

Netværksopbygning mellem centrene, kommunen og forsyningsvirksomhederne

Mange af forslagsstillerne har et godt og tæt samarbejde med de mange aktører rundt omkring i byen, som må forventes at blive vigtige brikker i de kommende centre, f.eks. netværket af Grønne Guider og netværket af lokale Agenda 21 grupper. Centret vil derfor naturligt opbygge netværk med de øvrige Agenda 21 centre og deres aktører.

Ligeledes vil tidligere kontakter og erfaringer fra samarbejdsprojekter med kommunen og de forskellige forsyningsvirksomheder blive inddraget i planlægning og gennemførelse af centrets konkrete aktiviteter.

Nye samarbejdsrelationer

En ny samarbejdspart er Agenda 21 Østerbro, der som arbejdsgruppe under Østerbro Lokalråd har nedsat sig med henblik på at være igangsætter og paraply for kommende aktiviteter på hele Østerbro.

På denne baggrund har Miljø- og Trafikudvalget på Østerbro (og ikke mindst Agenda 21- gruppen på Østerbro) foreslået en tilknytning til bestyrelsen for det lokale Agenda 21 Center på Indre Nørrebro, mens aktiviteterne på Østerbro kommer i gang og modnes. Når Østerbro er nået dertil, vil man søge om at få et lokalt Agenda 21 på Østerbro - senest fra 2005.

Agenda 21 plan for Indre Nørrebro

Organisering.

Centret er organiseret med en centerleder, som er daglig ansvarlig, samt en sekretariatsansvarlig. Herudover tilknyttes en række projektmedarbejdere til centret, som er lokale aktører, der bliver inddraget i specifikke funktioner og projekter. F.eks. tilknyttes energi- og miljøvejledere et fast timetal om ugen og projektmedarbejdere i forbindelse med konkrete aktiviteter og initiativer.

Modellen er at minimere de faste udgifter, og sikre en optimal udnyttelse af eksisterende lokale ressourcer. En vigtig prioritering bliver, at centret skal arbejde på at skaffe fondsmidler således at der løbende bliver økonomi til at igangsætte nye projekter.

Kommunikation og formidling

Alle dele af processerne i Agenda 21 Centret's arbejde bliver registreret, som en del af vores åbne image. Hver arbejdsgruppe får således et afsnit af web-sitet: www.nørrebro.nu stillet til rådighed, mens projektet kører, hvor man kan diskutere projektets udfald og komme i direkte kontakt med de ansvarlige.

Nørrebro-borgere vil ligeledes kunne bruge web-sitet til f.eks. bestilling ladcykler fra udlånsordningen (se afsnittet "Sikken voldsom...").

Ligeledes vil information om arrangementer m. v. altid være tilgængelig på web-sitet.

På web-sitet kan man følge forløbet af samtlige igangværende og afsluttede projekter. Denne website-model fremmer desuden afrapporteringen, idet denne vil blive opdateret løbende og sat i system på sitet. Vi vil anmode kommunen om at bruge denne model til direkte afrapportering.

Agenda 21 Centret på Blegdamsvej 4B er åbent dagligt og tilbyder bl.a. arbejdspladser til borgere, der ønsker at igangsætte miljø- projekter. I receptionen er der skiftende udstillinger med relation til de 5 indsatsområder.

På Centret kan man få information om alt lige fra plantning af roser, over udskiftning af energipærer til opsætning af solcelleanlæg.

1) Ukrudt og andet godt

Forgrønnelse af bydelen med styrkelse af den biologiske mangfoldighed

Definition af indsatsområde

Et væsentligt grønnere bybillede skal nås gennem målrettet beplantning af gader, gårde, facader og tage.

For alle projekter, der arbejdes med i Agenda 21 Centret, skal der inddrages forgrønnelse i bredest muligt omfang. Agendacentret vil bidrage med viden og erfaring omkring beplantning, samt mulige tilskudspuljer indenfor dette område.

Agendacentret skal generere idéer til inspiration for nye lokale projekter, samt gennemføre kampagner der fremmer aktiviteten omkring beplantning.

Status for aktiviteter

Nuværende projekter under Agenda 21 Centret

- Beplantning af facade i Ravnsborg Tværgade.
- Inddragelse af forgrønnelse i trafiksaneringsprojekt i Peter Fabers Gade.
- Inddragelse af forgrønnelse i projektet omkring renovering af legeplads i Sankt Hans Gade.
- Gårdlaug, handlende, lokale beboere og kommunen gennemfører løbende projekter på området.

Tidligere projekter

- Have-på-en-nat, et socialt økologisk projekt.
- Byhaver, baseret på permakulturelle principper i karréer og institutioner.
- Assistens Kirkegård blev allerede omlagt til økologisk dyrkning for mange år siden, hvor dette ikke var almindeligt. I den forbindelse har kirkegården etableret et område med gamle danske planter.
- Folkets Park - et vildt sted, der rummer en stor bredde af aktiviteter f.eks. broernes eneste bålplads.
- Nyttehaver langs Stengade, som et vigtigt element i integrationsarbejdet.
- Erfaringer med græstøtte bl.a. på den økologiske daginstitution Stenurten.

Arbejdsprogram frem til 2005

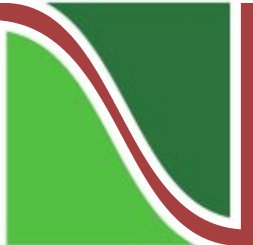
Målet for aktiviteterne er at bidrage til mere grønt med en øget biologisk mangfoldighed. Initiativerne skal skabe bedre livsbetingelser for mennesker og dyr i bydelen og bygge på permakulturelle principper.

En bydel der både kan rumme det vilde og det friserede.

Målet er endvidere, at der ved nedlæggelse/fjernelse af grønne områder i bydelen, erstattes med tilsvarende areal eller mere, et andet sted i bydelen.

Eksisterende grønne områder skal åbnes mere for offentligheden. De steder det er hensigtsmæssigt og muligt.

Der skal ske en bedre integration af de grønne områder med nærmiljøet.

Arbejdsprogram for 2004

I 2004 igangsættes en kampagne for opnåelse af fokus, samt konkrete projekter med beplantning af vejtræer i bydelen. Denne kampagne skal, med tilskud til hvert træ (f.eks. skal man kunne få halvdelen betalt fra Agendacentret), fokusere på at beboere og handlende kan gøre noget for selv at højne kvaliteten af deres egen gade. Dette på en simpel, økologisk og overskuelig økonomisk måde. Før kampagnen iværksættes, udarbejdes en pjece med information om: - hvordan man kommer i gang, - hvordan man ansøger kommunen, - hvilke forholdsregler der skal tages i forbindelse med valg af sted til placering af træet, - vejledning i valg af træ, - hvordan man sikrer at plantehullet er korrekt udført m.m.

Der skal ske en politisk påvirkning, således at der for grønne områder, som ikke er velsete politisk, sikres en forsvarlig vedligeholdelse, hvorved områderne bevarer/opnår en rimelig standard. Dette med fokus på Folkets Park.

I 2004 tages en rigtig kedelig gade og forvandles til en skønhed. Denne gade skal fremstå som et praleeksempel for andre samt til inspiration. Projektet vil bestå af elementer, der som en skabelon, kan anvendes for tilsvarende projekter andre steder i bydelen. Efterfølgende udarbejdes et idé- og designkatalog med færdige idéer, billeder, anlægsbeskrivelse, model til inddragelse af beboere, henvisninger til fonde m.m. Projektet afsluttes med indvielse af gaden, hvor også den lokale presse inviteres.

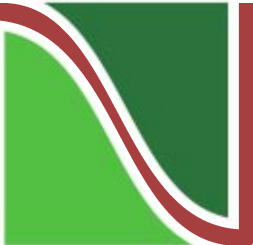
Der skal mere gang i facadebeplantningen i bydelen i 2004.

Årsplan 2004

- Udarbejdelse af en grøn plan for bydelen (som en del af Agenda 21 planen), med præcisering af hvor og hvordan det grønne element skal styrkes.
- Etablering af lokal plantecentral til opbevaring og bytte af træer, buske mm.
- Indarbejdelse af beplantning og nyttehaver i skolernes undervisning – det skal være et omdrejningspunkt i skolernes aktiviteter.
- I samarbejde med bl.a. Ornitologisk Forening igangsættes aktiviteter, som kan bidrage til en større og mere varieret bestand af dyreliv i bydelen.
- I samarbejde med bydelens gårdlaug gennemføres inspirationsture samt undervisningsforløb omkring bl.a. permatulturelle principper.
- Etablering af en sansehøve på plejehjemmet Sølund, for især gamle og svagtseende.

Samarbejdsparter

Beboerforeninger, institutioner, gårdlaug, ejerforeninger, almennyttigt boligbyggeri, gadelaug, Københavns Kommune samt lokale handlende.

Succeskriterier 2004

Succesen i 2004 måles på processen med at få projekter struktureret og formuleret:

- Udgivelse af pjese ”Sådan gennemfører du et forgrønningsprojekt” .
- Der skal ved udgangen af 2004 være gennemført 3 konkrete projekter i samarbejde med beboerforeninger.
- 200 større planter, buske og lign.
- 10 vejtræer.
- 100 fuglekasser

Succeskriterier 2005

Succesen i 2005 måles på *forgrønningsresultatet* i forbindelse med at påbegynde de 3 projektbeskrivelser. Antallet af projekter er ikke vigtige for succesmålingen, men derimod antallet af faktiske beplantninger:

- 200 større planter buske og lign.
- 10 vejtræer.
- 100 fuglekasser

Idébank

Der er tidligere lavet en plan for at opnå et helhedskvarter for området Baggesensgade, Stengade, Folkets Park m.m. Planen skulle sikre en sammenhæng mellem gader og rekreative områder. Denne plan blev forelagt Bydelsrådet, men ved dennes nedlæggelse er projektet ikke nået videre. Dette projekt ønskes fundet frem og set på med friske øjne. Det er et oplagt område at tage fat på igen.

Der er forslag om at få åbnet for ’den grønne skat’ som man kan betegne området ’De Gamles By’. I det omfang det er muligt og forsvarligt laves en helhedsplan for at opnå en bedre udnyttelse af området. Det er oplagt at få en debat i gang omkring dette område og dets muligheder. Beboere, ledelsen i De Gamles By, børneinstitutioner og naboer er oplagte deltagere i denne debat. Man kunne forestille sig, at det meget store rekreative område, der her er tale om, kunne nå en bredere målgruppe, som kunne få glæde af dette. Endvidere kunne børneinstitutioner i De Gamles By og forældrebestyrelser i disse, gå sammen omkring at få defineret ønsker til en fælles legeplads, nyttehaver, naturværksted eller andre fællesområder. Forvaltningerne, der er tilknyttet De Gamles By, skal ligeledes deltage i debatten.

Der er ønske om at få indflydelse på den del af den grønne cykelrute, som løber på Indre Nørrebro. Et projekt kunne være, at der tages kontakt til Københavns Kommune, med henblik på at påvirke processen der er i gang. Der kunne udarbejdes et projekt, som omfatter etablering af fællesfaciliteter i form af borde, bænke, grillmuligheder samt beplantningen for denne del af ruten. Det er et ønske at få cykelruten tættere på City. Dette kunne være i form af en afgrening i retning mod Nørreport station, hvilket betyder samarbejde med trafik- arbejdsgruppen.

Et projekt, der får integreret grønne områder og legepladser i Sjællandsgade er ligeledes oplagt.

Der skal mere gang i facadebeplantningen i bydelen. Der kan hentes inspiration fra Vesterbro, Vestergror og Byhave Netværket.

Der skal arbejdes på at få fonde/sponsorer ind over, som en fast del af projekter, det kunne f.eks. være i forbindelse med etablering af vejtræer.

Der skal gøres et forsøg på at få vejtræer med, som en naturlig del af vejbump, når disse etableres.

Et fremtidigt projekt kan være at udarbejde et design til at udligne trykket mellem gårdrum og gaderum.

Der er muligheder for taghaver flere steder i byen f.eks. på toppen af Fakta på hjørnet af Nørrebrogade og Ravnsborggade samt på parkeringshuset ved Irma i Rantzausgade. Der kan sættes fokus på dette område og udvikles forslag til udnyttelse af disse arealer.

Der skal laves spontane aktioner med beplantning som tema.

Der kan laves aftale med planteskoler om at aftage af ikke- salgbare (skæve eller bare sjove) planter/ træer, der kunne opbevares på Agenda Centret for salg/foræring til interesserede. Dette kunne øge beplantningen i bydelen, da det er økonomisk overskueligt.

Forgrønnelse af Søerne, hvor man kan bløde kanter op og lave 'udsteder' for ophold.

2) Godt for maven - og for forretningen

Dette afsnit er opdelt i to konkrete tiltag:

1. Økologiske inspirations- og formidlingsstand

Definition af indsatsområde

Oplysning og formidling om økologiske fødevarer til Nørrebro borgere. Gerne i en sammenkobling med de øvrige indsatsområder, som f.eks. affaldssortering og byggeri.

Arbejdsprogram frem til 2005

Etablere en formidlingsstand, som et inspirerende økologisk tilbud og alternativ, der kan indgå i eksisterende arrangementer i bydelen.

Formidlingsstanden handler primært om økologiske fødevarer: hvor kan man handle, hvad er forskellen på økologiske og konventionelle råvarer, hvordan smager økologiske produkter. Formidlingen vil dog også handle om økologi i en bredere forstand, eksempelvis hvad sker der indenfor initiativer omkring byggeri, hvordan sorterer jeg mit affald m.v.

Arrangementerne

Eksempler på arrangementer hvor formidlingsstanden kan indgå:

- 1.maj
- Kulturnat
- Gadefest Blågårdsgade
- Miljøtrafikugen
- Miljøfestivalen
- Mindre lokale arrangementer f.eks. fastelavn, åbning af skøjtebanen' Skt.Hans'

Standen vil desuden fungere som et åbent tilbud til andre initiativer i bydelen.

Der vil blive gjort en indsats med opsøgende arbejde, især i forhold til mindre og nye arrangementer på Nørrebro. Dette gøres ud fra ønsket om at bydelens festival- og markedsarrangører bliver opmærksomme på muligheden for at få en økologisk dimension på deres arrangementer.

I forbindelse med arrangementerne vil der være mulighed for tilmelding til busture på Sjælland, hvor interesserede får mulighed for at møde avlere, se landbrug og samtidig kunne købe årstidens råvarer.

Busturene vil typisk være tilrettelagt 1-2 uger efter hvert arrangement. Man vil i øvrigt kunne tilmelde sig turene hos de lokale økoforretninger, mod et mindre tilmeldingsgebyr, som inkluderer kaffe/te og hjemmebag.

Arrangementerne vil blive annonceret og beskrevet i lokalpressen.

Arrangementernes indhold

Standen vil være sprællevende og vil blive bemanded af gode og glade medarbejdere, som ved hvad de taler om. Arrangementerne vil være bygget op omkring et mobilt traktørsted og evt. et stort telt, som vil kunne udvides med div. workshops, gadeteater, temadage, smagsprøver, stader m.v.

Opbygningen af arrangementet vil ske i tæt samspil med hovedarrangøren samt arrangementets forskellige aktører.

Vi lægger meget vægt på at få flere aspekter med ved arrangementerne, bl.a. en mobil affaldssortering og workshops om f.eks. miljøvenligt byggeri.

Succeskriterier 2004

- Standens fysiske indretning opbygges
- Formidlingsstanden vil indgå i minimum 2 arrangementer.

Succeskriterier 2005

- Formidlingsstanden vil indgå i minimum 2 arrangementer.

Samarbejdspartere

Den økologiske købmandsforretning 'Spidsroden', Økologiske Ingangsættere, helsekostforretningen 'Solsikke' m.fl.

2. Besøgstur til økologiske landbrug nær København

Målgruppe

Indvandrerkvinder og børn i det almennyttige boligbyggeri 'Blågården.'

Arbejdsprogram frem til 2005

Hvad er mere livgivende, spændende og inspirerende end at besøge en økologisk landmand og se, hvad han kan drive frem på sin jord? En besøgstur vil dermed foranledige, at indvandrerkvinder og børn får mod på og kan se en mening med „lægge om til økologi“, når de køber ind og laver mad.

Samarbejdsparter

Boligkontoret FSB afd. Blågården, Prater og Peblingehus v. medarbejdere Flemming og Lene.

Succeskriterier 2004

- Der afholdes mindst 1 bustur med 25 deltagere pr tur.

3) Sæt en prop i forbruget

Reduktion i bydelens ressourceforbrug indenfor energi og vand

Definition af indsatsområder

- nedsætte vand og energiforbrug i boliger, institutioner og erhverv.
- information og rådgivning til borgere om ressourcebesparelser
- igangsætte konkrete aktiviteter, der demonstrerer og fremmer reduktion af ressourceforbrug
- inddrage borgerne i dette arbejde og støtte lokale aktører
- opbygning af netværk i bydelen
- lokal dialog om væsentlige miljøspørgsmål

Den primære målgruppe for aktiviteterne er boligforeninger (bestyrelser, aktive beboere, ejendomsfunktionærer), både allerede aktive foreninger – og foreninger, hvor der er meget at spare.

Yderligere er bydelens beboere, institutioner og erhverv en målgruppe. De forskellige aktiviteter har forskellig målgruppe.

Status for aktiviteter

Indenfor de seneste år er der i bydelen gennemført en række vigtige miljøprojekter, indenfor området energi- og vandbesparelser og vedvarende energi.

Baggesensgade, Det genanvendelige hus i Korsgade og Bo90 er eksempler på både gammelt og nyt byggeri, hvor ressourcebesparelser, alternativ forsyning og miljøvenlige byggematerialer er brugt.

Der har været projekter med grønne regnskaber både for bydelen og i nogle boligforeninger, samt vandsparekammer og opsætning af vandmålere, alle projekter i samarbejde mellem boligforeninger, organisationer og offentlige myndigheder. FSB Blågården, hvor en del projekter er foregået, har også en miljømedarbejder ansat lokalt.

Der er etableret en Økologiske Daginstitution 'Stenurten' i bydelen, og nogle af byens medborgerhuse arbejder med miljøstyring.

Det grønne regnskab for bydelen i 1998 viste, at el- og varmekonsumet i boligerne lå lidt under Københavnergennemsnittet, medens vandforbruget ligger højere end gennemsnittet i København, og en del fra kommunens mål på 110 liter pr. person i døgnet.

Arbejdsprogram frem til 2005

Inklusive idébank for aktiviteter

Vejledning og rådgivning af borgere m.fl.

Etablering af en synlig vejledningsservice indenfor ressourcebesparende alternativer, således at borgere, institutioner og erhvervsliv har nem adgang til hjælp til at forbruge mindre. Vejledningsmateriale skal være tilgængeligt på flere sprog. Udarbejdelse af materiale om el- og vandbesparelser på arabisk og tyrkisk, og evt. flere sprog. Have relevant materiale folk kan få med. Folk skal støttes med udgangspunkt i deres interesser og 'problemer'. Udstilling af løsninger på centeret. Rundvisninger som inspiration.

Homeparties

Eftermiddags-/aftenarrangement i en boligforening, som afholdes i en lejlighed, og hvor det konkret gennemgås, hvad der kan gøres indenfor el, varme, vand, affald.

Startpakke

Udarbejdelse af vejledninger og materiale om ressourcebesparelser, som er målrettet boligforeninger (bestyrelser, ejendomsfunktionærer) i samarbejde med Københavns Energi (det meste eksisterende materiale er målrettet den enkelte borger). Bl.a. med udgangspunkt i ELO tal (Energiledelsesordning), hvordan kan ELO tal bruges. Uddannelse af ejendomsfunktionærer (gårdmænd, varmemestre).

Skabe (ERFA-)netværk mellem ejendomsfunktionærer i forbindelse med uddannelse.

Grønne regnskaber i boligforeninger

Skabe interesse for og støtte boligforeninger i at lave grønne regnskaber og bruge dem. Data kan fås fra Københavns Energi. Stille letoverskuelige vejledninger og skabeloner til rådighed, der gør det nemt for boligforeninger at lave grønt regnskab og miljøhandlingsplan.

Afholde aftenskolehold i grønne regnskaber, hvor deltagerne, i forbindelse med kurset, udarbejder grønne regnskaber og miljøhandlingsplaner for deres egen boligforening.

Uddannelse – indvandrere

Foredrag for indvandrere som del af sprogkursus og introduktion til Danmark. Udarbejdes i samarbejde med dagcentre, sprogskoler o.a.

El-sparekampagne

Udlån af el-målere og sparepærekuuffert. F.eks. tilbud om udlån i forbindelse med generalforsamling. Kampagne for A-mærket udstyr (køleskabe, vaskemaskiner, ...)

Udarbejde materiale (på elektronisk form) til boligforeninger, der nemt kan tilrettes den enkelte boligforening, og bruges til en spare-kampagne i forbindelse med udsendelse af regninger. Forbruget skal tydeliggøres og handlemuligheder anvises.

Fremme fællesindkøb af udstyr, som gør det nemmere for den enkelte beboer.

Samarbejde med alternative formidlere (e.g. grønthandlere) om salg af el-sparepærer mm.

Vandsparekampagner og vandmålere

Identificering af karreer med højt vandforbrug i samarbejde med Københavns Energi og opsætning af vandmålere i karreer med højt forbrug (over 160 l/dag)

Udarbejde materiale (på elektronisk form) til boligforeninger, der nemt kan tilrettes af den enkelte boligforening, og bruges til en spare-kampagne i forbindelse med udsendelse af regninger. Forbruget skal tydeliggøres og handlemuligheder anvises.

Solcelledemonstrationsanlæg

Etablering af solcelle-demonstrationsanlæg på Indre Nørrebro

Opsamling og nedsivning af regnvand

Etablering af opsamling af regnvand på Indre Nørrebro til nedsivning eller til brug for toiletskyl/tøjvask. I samarbejde med Københavns Energi (der er støtte til anlæg).

Den Blå Gade

Udvikling af ”Den blå gade” – et større gadeforløb, hvor regnvand og kunst indgår som rekreativt element.

Etablering af enkelte elementer, som en del af den Blå Gade. I samarbejde med boligforeninger, m.fl.

Miljøstyring i bydelens institutioner

Etablering af miljøstyring i bydelens institutioner, med fokus på de mindre institutioner - i samarbejde med Dogme 2000. Analyse af, hvor barriererne er for de mindre daginstitutioner. Arbejde for øget selvstyre i institutionernes økonomi, således at den enkelte institution selv kan råde over opnåede besparelser.

Skoler

Ressourcebesparende aktiviteter på skolerne, som samtidig inddrager børn og unge, hvor f.eks. kompostering og affaldssortering, regnvandsanlæg i skolegården og energibesparelser indgår, som en integreret del af undervisningen. Kobling af undervisning og forbrug. Formidle viden om materiale til skolerne.

Årsplan 2004

- Vejledning af borgere og boligforeninger, der henvender sig
- Opdatering af materiale og udstilling på centeret, herunder el-måler, sparepærer mm. til udlån
- Afholdelse af homeparties
- Udvikle og afholde et kursus i grønne regnskaber for boligforeninger
- Afsøge mulighederne for samarbejde med Københavns Energi og KMEK om udarbejdelse af startpakke og materiale til kampagner.
- Undersøge mulighederne for at lave vandsparekampagne for boliger med særligt højt vandforbrug sammen med KE
- Forsøge at skabe netværk med dagcentre/kvindeklubber/... angående miljøuddannelse for indvandrere.
- Forsøge at få etableret solcelleanlæg på Indre Nørrebro
- Forsøge at få etableret opsamling og nedsivning af regnvand på Indre Nørrebro

Årsplan 2005

- Vejledning af borgere og boligforeninger, der henvender sig
- Opdatering af materiale og udstilling på centeret
- Afholdelse af homeparties
- Støtte boligforeninger i at udarbejde grønne regnskaber for boligforeninger
- Arbejde for at lave vandsparekampagne for boliger med særligt højt vandforbrug sammen med KE
- Forsøge at få etableret opsamling og nedsivning af regnvand på Indre Nørrebro

Samarbejdsparter

Beboere, boligforeninger, skoler, dagcentre/kvindeklubber, mindre forretninger. Københavns Energi.

Succeskriterier 2004

- Opdateret materiale, der sikrer kvalificeret vejledning af borgere/boligforeninger, som henvender sig.
- Afholdelse af minimum 3 homeparties
- Afholdelse af et kursus i grønne regnskaber
- Minimum 1 projektforslag til solcelleanlæg.

Succeskriterier 2005

- Opdateret materiale, der sikrer kvalificeret vejledning af borgere/boligforeninger, som henvender sig.
- Afholdelse af minimum 3 homeparties
- Mindst 3 boligforeninger har lavet grønne regnskaber
- 3 afholdte foredrag for indvandrere
- Minimum 1 projektforslag til regnvandsopsamlingsanlæg.

4) Skidt -med miljøet!

Reduktion i bydelens ressourceforbrug indenfor affald

Definition af indsatsområde

En reduktion i bydelens ressourceforbrug indenfor affald, skal nås gennem en målrettet forbedring af affaldssorteringen. Hermed kan genbruget øges og mængden af restaffald mindskes.

En reduktion skal tillige nås gennem en målrettet indsats for at øge opmærksomheden overfor affaldsminimering.

Agendacentret skal generere ideer til inspiration for nye lokale projekter samt gennemføre kampagner, der fremmer aktiviteten omkring affaldssortering.

Status for aktiviteter

Siden 1997 er der gennemført en række vigtige projekter indenfor området affaldssortering og genbrug. Ca. 25% af bydelens beboere sorterer deres affald efter "Nørrebro Affaldsmodel" med øget affaldssortering og genbrug, herunder lokal kompostering. Affaldsprojektet har inddraget bydelens beboere, boligområder og valgte repræsentanter fra gårdlaugsbestyrelser. Til den praktiske gennemførelse med implementering og drift af de oprettede miljøstationer har de Grønne Gårdmænd spillet en helt central rolle for de succesfulde resultater, der er opnået indtil nu.

Arbejdsprogram frem til 2005

Igangsættelse af nye aktiviteter for at forbedre kvaliteten af de enkelte fraktioner og for at få flere i bydelen til at sortere efter Nørrebro Affaldsmodel, med henblik på at nedsætte affaldsmængderne ved øget sortering og genbrug samt ved affaldsminimering.

Arbejdsprogram frem til 2005

- Forbedre affaldssortering ved fraktionskampagner, etablering af miljøstationer og kampagner i forhold til småerhverv
- Øge fokus på formidlingsdelen og evaluere hvilke virkemidler, der får folk til at gå i gang med at sortere, og hvordan fortsættelsen af affaldssorteringen sikres. Endvidere at øge brugen af det offentlige byrum (f.eks. biblioteker, medborgerhuse, cafeer, torve) til at synliggøre affaldssortering
- Styrke gårdmandsnetværket og skabe ny dynamik i dette forum
- Forbedre vejledningen på kompostområdet
- Påvirke den politiske scene for affaldsområdet med erfaringer fra bydelen ved konkrete henvendelser eller aktioner

Aktiviteter for opfyldelse af mål og delmål for affaldsarbejdet er fremkommet på baggrund af møder i regi af Indre Nørrebros Affaldsnetværk og i affaldsarbejdsgruppen "Skidt - med miljøet" blandt andet på Agendakonferencen den 21.10.03. Nedenfor er aktiviteterne prioriteret i den rækkefølge, de er angivet i. Diskussionerne har tydeligt vist, at mange af folks problemer med at løse de forskellige praktiske opgaver er tæt forbundet med kommunens politiske prioriteringer, hvilket udløser behovet for at tage politiske initiativer, f.eks. indgå i dialog om affaldsrelaterede temaer med kommunen.

I organisering af arbejdet skal affaldsarbejdsgruppen fungere som koordinerende led mellem de forskellige aktiviteter og samarbejdspartnere. Gruppen kommer til at fungere som et åbent forum, der kører aktiviteter og på længere sigt kan der dannes undergrupper ud fra interesseområder. Der arbejdes ud fra hensynet til beboersammensætningen på Indre Nørrebro - derfor skal der i de enkelte aktiviteter tages højde for de tværkulturelle baggrunde.

Årsplan 2004

Fraktioner

Det er målet at sætte øget fokus på affaldsfraktionerne *pap*, *papir* og *batterier*, da disse fraktioner mængdemæssigt fylder meget og de er konkrete for beboerne at forholde sig til.

Med fraktionen *pap* er målet at undersøge, om en anden type beholder med gitterstruktur kan forbedre kvaliteten af papindsamlingen ud fra den tanke, at indholdet i beholderen synliggøres mere for beboerne.

Med fraktionen *batterier* er målet at få langt flere til at sortere deres batterier, for at mindske mængden af kassable slagge hos Amagerforbrænding, der udtrykker store problemer med batterimængden i slaggen.

Der ønskes også en indsats for at få beholdere bedre egnet til *elektronikaffald*. Desuden er der brug for at få sat fokus på fraktionen *farligt affald*.

Der ønskes igangsat pilotforsøg med en ny fraktion bestående af *flamingo*, da dette materiale fylder meget i restaffaldet.

Endvidere undersøgelse af mulighederne for en fraktion med *plastmateriale*. Nye initiativer startes i gårde, der kører godt med henblik på, at disse gårde skal virke som inspirator/lokomotiv for andre gårde.

Miljøstationer

Målet er at få oprettet miljøstationer i to nye boligområder for at udbrede Nørrebro Affaldsmodel til en større del af bydelen. Dette vil ske ved research på boligområder og efterfølgende kontakt til disse.

Desuden er målet at indgå i samarbejde med R98 om at forbedre byttekonceptet i kvatersmiljøstationen i Gartnergade og desuden arbejde for længere opåbningstid.

Affaldsminimering

Sætte debat i gang om smid-væk mentalitet, skabe opmærksomhed om produktkvalitet og muligheder for genanvendelse. Arrangere udstillinger i bydelens offentlige institutioner og rum.

Formidling og brug af det offentlige rum

Lave en evaluering af hvordan man bedst får folk til at begynde at affaldssortere og efterfølgende hvordan denne adfærd fastholdes. Hvilke virkemidler fungerer bedst. Endvidere få samlet op på, hvad der ligger af evalueringsmateriale om affaldssortering.

Anvende det offentlige rum (f.eks. biblioteker, medborgerhuse, udvalgte cafeer, torve) til at synliggøre affaldssortering, i langt højere grad end det bliver gjort nu.

Opdatere det elektroniske materiale om affaldssortering på hjemmesiden www.rentskrald.dk.

Styrke gårdmandsnetværk og skabe ny dynamik

Konsolidere gårdmandsnetværket samt få flere gårdmænd engageret i netværket

Etablering af affaldsfagligt forum

Afholde gårdmandsmøder/konferencer

Støtte arbejdet i 'Blå Kapel'

Kompostområdet

Få sammensat vejledningsmateriale, der præsenterer hvilke beholdertyper og hvilke muligheder, fordele og ulemper, der er ved den enkelte type beholder

Introducere komposteringsområdet i forbindelse med etablering af miljøstationer

Politisk påvirkning

Input til kommunens nye affaldsplan 2004-08

Fokus på formidlingsdelen: Hvordan trænger vi bedst igennem med vores input

Konkrete henvendelser eller aktioner

Se på konsekvenser af "Lomborg-effekten" på affaldssorteringen

Aktiviteter og forslag til arbejdsprogram 2005

Miljøstationer

Sætte gang i etableringen af miniaffaldsstationer (restaffald, glas og papir) i det offentlige rum, som skal tjene til demonstration for mange borgere. Beholdere, der anvendes til dette formål, kan samtidig fungere som info-standere om affaldsforhold, f.eks. kan der ophænges reklameplakat for kvatersmiljøstationen i Gartnergade.

Småerhverv

Småerhverv i boligkarreerne skaber ofte problemer i den daglige drift for gårdmændenes arbejde med affaldssortering. Indsatsen skal styrkes med henblik på at få flere småerhverv til at sortere samt forbedre sorteringen hos dem, der allerede sorterer. Desuden skal der ses på muligheden for etablering af affaldssortering i relation til Københavns Grøntorv for at undgå at få materialerne pap, papir, flamingo og træ med ind i bydelen.

Affaldsminimering

Fortsætte arbejdet fra 2004 med at skabe debat om smid-væk mentalitet, opmærksomhed om produktkvalitet og muligheder for genanvendelse, arrangere udstillinger i bydelens offentlige institutioner og offentlige rum

Formidling og brug af det offentlige rum

Fortsætte arbejdet fra 2004 med i langt højere grad end nu at bruge det offentlige rum (f.eks. biblioteker, medborgerhuse, udvalgte cafeer, torve) til at synliggøre affaldssortering. Tanken bag dette er, at det giver nye indtryk af problemstillingerne hos borgerne at se f.eks. en gitterbeholder med pap stående i en udstilling på et bibliotek i forhold til i miljøstationen hjemme i gården. Disse nye indtryk forventes at være medvirkende til en adfærdsændring.

Lave samarbejde med en teatertrup om affaldstematurné til daginstitutioner.

Styrke gårdmandsnetværk og skabe ny dynamik

Få sat fornyet gang i undervisning/uddannelse af nye grønne gårdmænd. Herunder f.eks. etablere samarbejde med AMU, tekniske skoler og Gartnernes Fagforening om udvikling af nye kurser

Styrke mulighederne på praktikområdet

Kompostområdet

Introducere komposteringsområdet i forbindelse med etablering af miljøstationer

Udøve politisk indsats for komposteringsområdet

Politisk påvirkning

Få bydelens erfaringer præsenteret for politikerne

Konkrete henvendelser eller aktioner

Samarbejdspartnere

Gårdmænd – gårdlaug – beboerforeninger – almennyttigt boligbyggeri – ejerforeninger – småerhverv – indvandrergrupper - R98 – Miljøkontrollen – andre lokale Agenda-centre

Succeskriterier 2004

Succesen for 2004 måles på om *mindst 5 af følgende punkter opfyldes*:

- Fastholdelse af sortering i boligområder, der er startet med affaldssortering før 2004
- Indsats for forbedring af kvaliteten af sorteringen hos de ca. 25 % af bydelens lejemål, der allerede affaldssorterer efter Nørrebro Affaldsmodel
- Iværksætte projekt om indsamling af flamingo
- Etablere 2 miljøstationer
- Forøge indsamlingsmængden af fraktionerne pap-papir-batterier (fastsættelse af procenter efter samråd med gårdmænd)
- Opdatere hjemmesiden www.rentskrald.dk
- Rundvisninger, foredrag eller andre inspirationsarrangementer i bydelen. Tre om året.
- Konsolidering og udbygning af gårdmandsnetværket
- Fastholdelse af kompostering i områder, der allerede komposterer: Opsamling på problemer og problemløsninger med henblik på at forbedre forholdene for kompostering

Succeskriterier i 2005

- Indsats for at få flere boligområder til at kompostere. De forgangne års erfaringer inddrages i henholdsvis fasen med valg af kompostbeholder og for den daglige drift
- Udstilling under temaet affald i bydelens offentlige institutioner i byrummet
- Styrkelse af samarbejdet med indvandrerforeninger, småerhverv samt andre Agenda 21 centre
- Etablere 2 miljøstationer

Idébank

Disse temaer er tillige blevet diskuteret på diverse affaldsmøder og er medtaget for at illustrere, hvad der i øvrigt rør sig blandt folk, der beskæftiger sig praktisk med affald.

- Ønske om miljøpolitik i boligforeninger, som beboere med interesse for affaldssortering kan bruge til at få skeptiske beboere, gårdmænd med flere med på ideen.
- Problem med ejendomme uden gårdmænd, hvordan organiseres arbejdet. Hjælp til at få gårdmænd der, hvor der ikke er ansatte.
- Kampagne, materiale om hvordan man kommer i gang, hvordan lancerer og bruger vi eget materiale.

- Hvorfor siger vi ikke til folk, at der er pligt til at sortere, (gulerod / straf).
- Problem med interesse for affaldssortering i ungdomsboliger, da folk bor der relativt kort tid og ikke har den store interesse i deres nærmiljø.
- Vise at flere gårdmandstimer f.eks. til affaldssortering får en positiv effekt på hele gården som sådan, miljømæssigt og socialt.
- Uddannelse og information nødvendig.
- Små ejendomme med 1 –5 opgange har større problemer med affaldssorteringen.
- Lav reklamebannere for miljøstationerne.

5) Sikken voldsom trængsel...

Trafikinitiativer, der skal reducere trafikbelastningen i bydelen til fordel for beboere og erhvervsliv.

Definition af indsatsområde

Store dele af bydelen har under Indre Nørrebro Bydelsråd, fået gennemført trafiksaneringer, ved etablering af trafikkenklaver. Denne sanering er uafsluttet på grund af Bydelsrådets afvikling, hvilket har resulteret i trafikpolitiske konflikter for bydelen.

Vej & Park, Københavns Kommune, har besluttet at evaluere "Trafikplan for Indre Nørrebro" i løbet af de kommende 2 år, med henblik på fredeliggørelse af boligområderne og indførelse af "sivegader". Der skabes en dialog omkring dette. Herunder er der brug for at udvikle og demonstrere løsninger, der kan afhjælpe problemet med den store mængde gennemkørende trafik, med en voldsom belastning i bydelen til følge.

Status for aktiviteter

- Trafikgruppe for bevarelse af busslusen i Stengade.
- Trafikgruppe for stop af gennemkørende trafik i Ravnsborggade-kvarteret.
- Trafiksanering i forbindelse med renovering af legeplads i Sankt Hans Gade.
- Trafikgruppe for trafiksanering i Peter Fabers Gade.
- Evaluering af Guldbergsgade-området trafikmæssigt.
- Renovering af pladsen foran Sankt Johannes Kirke.
- Arbejde for sikre skoleveje

Arbejdsprogram frem til 2005

Der skal ske en overvejelse af om Indre Nørrebro's bydel skal få lavet en samlet Trafik- og Byudviklings plan, som Københavns Kommune har gjort det på Amager, i Sydhavnen og på Østerbro. Specielt ville en samlet Trafik- og Byudviklingsplan være fornuftig i forbindelse med omlægning af Nørrebrogade og sikring af, at man ikke flytter problemerne til andre områder. Det er vigtigt at tage udgangspunkt i virkeligheden og ikke i drømmen.

Målet er at der gennemføres aktiviteter som bidrager til en fredeliggørelse af bydelen, således at gader og pladser i højere grad bliver en del af friarealet. Og et samlet løft for bydelen, så det kommer beboere og erhvervsliv til gode.

Arbejdsprogram for 2004

Videreudvikling af den eksisterende trafiksanering, således at der kan skabes en bred tilslutning i bydelen til dette. For at skabe bred tilslutning bag trafikafviklingen i bydelen, er det vigtigt, at der afsættes den nødvendige tid til udvikling og dialog. Dette skal koordineres med Vej & Park, Københavns Kommune, i forbindelse med evalueringsarbejdet.

Det er vigtigt at fastholde de mange aktive, som har deltaget i det tidligere trafikarbejde.

Årsplan 2004

- Gennemførelse af trafiksaneringer i forbindelse med ophævelse af busslusen i Stengade.
- Gennemførelse af trafiksaneringer med henblik på stop for gennemkørende trafik i Ravnsborggade-kvarteret.
- Gennemførelse af evaluering og trafiksanering af Guldbergsgade-området
- Renovering af pladsen foran Skt. Johannes kirken
- Legepladsrenovering i Sankt Hans Gade
- Gennemførelse af trafiksanering i Peter Fabers Gade
- Afholdelse af initiativer i forbindelse med miljøtrafikugen 2004
- Konkret adfærdsregulering i form af skilte for sikring af skoleveje (hundesnore) og boligområder.
- Sikre skoleveje, Gå-bus, følgeordning for skolebørn.
- Kampagne for etablering/opretholdelse af respekt for skolepatruljer hos cyklister og bilister.
- Start af lokale dele-bilsordninger i karreer, gader, opgange samt kampagne for dele-bilsordninger.
- Start af udlånscentral for ladcykler, anhængere og el-cykler lokalt.
- Arbejdet med miljøcertificering af Nørrebrogade skal iværksættes:
- Gaderummet, social-snak på Nørrebrogade
  - Luft- og støjforurening skal reduceres.
  - Omlastning af varekørsel til lokale handlende uden for byen.
  - Nørrebro Teater, indarbejde bus - og togkort i billetten.
  - Hastighed tilpasses
  - Dyr roadpricing ved gennemkørsel
  - Undersøgelse af mulighederne for moderne sporvogne på Nørrebrogade – fra Nørreport til Nørrebro Station.
- Arbejdet med samlet Trafik- og Byudviklingsplan skal iværksættes:
  - Luft- og støjforurening skal reduceres.
  - Forbedring af den offentlige trafik.
  - Dyr roadpricing ved gennemkørsel
  - Trafikhastigheder på max. 15/30 i lokalområder og 50 på fordelingsgader.
  - Bedre forhold for cykler – cykelparkering og cykelstier. Grøn bølge for cyklister.
  - Forbedring af de trafikale forhold for handicappede og gamle, opretning af fortove mv.
  - Der skal arbejdes på at lave bedre parkeringsmuligheder, ikke nødvendigvis flere pladser, men mere hensigtsmæssige placering. Fx offentlige p-kældre om natten.

Årsplan 2005

- Gennemførelse af trafiksaneringer i forbindelse med ophævelse af busslusen i Stengade.
- Gennemførelse af evaluering og trafiksanering af Guldbergsgade-området
- Afholdelse af initiativer i forbindelse med miljøtrafikugen 2005

Samarbejdsparter

Beboere, beboerforeninger, lokale handlende, gadelaug, Københavns

Kommune, specielt vej og park, Rådet for større Færdselssikkerhed, Rådet for Bæredygtig Trafik, Cyklist Forbundet. Biludlejningsfirmaer mv.

Det vil være spændende at inddrage studerende fra DTU, arkitekter, designskoler mv. for at få skæve vinkler på nye løsningsmuligheder.

Det er meget vigtigt, at der sker en inddragelse af borgere, samt at der etableres konfliktløsningskurser til brug ved udarbejdelse af større forslag til trafikomlægninger.

Lokale beboere ved Elmegade ønsker en trafiksanering.

Succeskriterier 2004

- Gennemførelse af trafiksaneringer med henblik på stop for gennemkørende trafik i Ravnsborggade.
- Gennemføre kampagne for adfærdsregulering i forbindelse med boligområder og skoleveje.
- Gennemførelse af tiltag med henblik på forbedring af trafiksikkerheden ved skoleveje
- Start af lokale delebilsordninger i karreer, gader, opgange samt kampagne for delebilsordninger.
- Etablering af udlånsordning for ladcykler, anhængere og el-cykler lokalt.
- Afholdelse af initiativer i forbindelse med miljøtrafikugen 2004

Succeskriterier 2005

- Gennemførelse af trafiksaneringer i forbindelse med nedlæggelse af busslusen i Stengade.
- Gennemførelse af evaluering og trafiksanering af Guldbergsgade-området
- Afholdelse af initiativer i forbindelse med miljøtrafikugen 2005

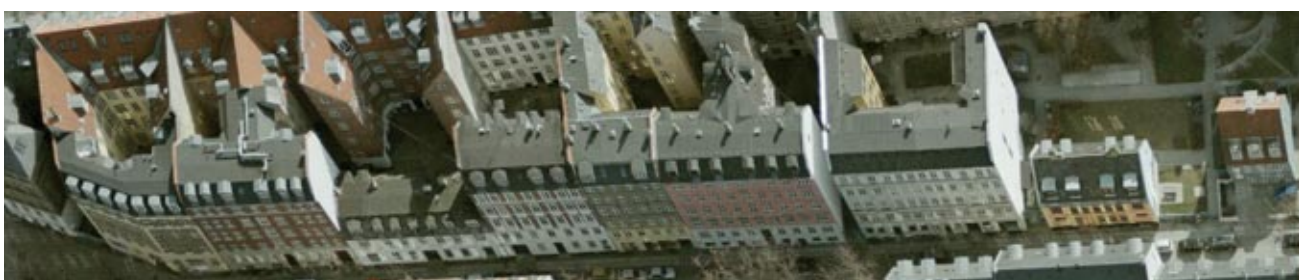
Idé bank

Sikring af adgangsforhold for skraldemænd således at det er muligt at få affald ud på gaden. Dette evt. i form af kunst-barrierer, cykelstativer eller ved beplantning.

Udvikling af projekt ”Indvandrere cykler”, som skal gøre det mere attraktivt for indvandrere at cykle – ved at give det højere status at cykle.

Nedbringning af pendlertrafikken, for virksomheder som f.eks.: Sølund, De Gamles By og Panum.

Konkret adfærdsregulering af bilister omkring korte køreture (koldstart) til bager, skoler m.m.

6) Miljø med mere

Definition af indsatsområder

Der er et kolossalt potentiale i at se økologi, kultur og det sociale i sammenhæng og lade disse tre områder befrugte hinanden, hvilket bl.a. kan bidrage til at højne den multikulturelle forståelse i bydelen (og vel at mærke ikke som envejsintegration). Samtidigt er der et stort behov for bedre koordinering mht. aktiviteter, synlighed og erfaringsudveksling.

Helt generelt skal integration – etnisk såvel som social – og gensidig kulturel berigelse spille en central rolle.

Status for aktiviteter

Mange af gruppens medlemmer er allerede i dag aktive som enkeltpersoner og i foreninger eller institutioner som Den Økologiske Produktionsskole, Økologiske Igangsættere og Atlas Teltforening. Derudover er der en særdeles lang række af yderligere initiativer af interesse for dette arbejde, f.eks. Øglegøglerne, Rabarberlandet, diverse kulturgrupper, etniske foreninger, Badeanstaltens Venner (Sjællandsgade), m.m.

Arbejdsprogram frem til 2005

Målet er at skabe en netværksstruktur, som kan bidrage til at samle den enorme energi, foreninger og græsrodder i bydelen lægger for dagen og dermed synliggøre ressourcer, muligheder og behov i krydsfeltet mellem miljø, det kulturelle og det sociale.

Arbejdsprogram for 2004

At etablere „Det matrikelløse ressourceværksted“.

Årsplan for 2004

Gruppen har intet færdigt koncept, men derimod en spraglet buket af ideer, der stort set (se dog også nedenfor under ”Idébank”) kan rummes under den overordnede idé om „*Det matrikelløse ressourceværksted*“. Dette skal være et kreativt rum, hvor alle nørrebroere - men især børn/unge - kan arbejde i krydsfeltet mellem miljø, kultur og det sociale.

Ressourceværkstedet er en ”festival” – som udgangspunkt af 3 dages varighed i perioden maj-september. I teltet bydes på en broget buket af aktiviteter: Persisk tehus, Nørrebroevy, idébestemte værksteder (element-værksted til eksperimenter med vedvarende energi og andre ressourcer, opfinder-værksted...), det økologiske bagekartoffelkor, naturaktiviteter - især for børn (evt. indvandrerbørn), musik, gøgl,...

Indtil videre satses der på en festival i forbindelse med Miljøfestival 2004, derudover kan der bl.a. tænkes samarbejde med Rabarberlandet om deres planlagte festival på Blågårds Plads i september 2004.

Udover festivaler skal der arbejdes med bedre koordinering, bl.a. via www.nørrebro.nu og en række andre hjemmesider (inkl. på arabisk, urdu, etc.), så det bliver let for alle i bydelen at finde frem til aktører og aktiviteter.

Årsplan for 2005

Videreudvikle aktiviteterne fra 2004.

Samarbejdspartnere

Gruppen ser et væld af potentielle samarbejdspartnere jvf. ovenstående om status på området i dag. Netværket ønsker ikke at blive bundet til et hus med deraf følgende bureaukrati, men vil gerne udforske mulighederne for et løst samarbejde med medborgerhuse, Agendacentret, m.m.

I denne forbindelse skal det nævnes, at netværket regner med at brainstorme videre i festligt lag på Den Økologiske Produktionsskole, hvor nye deltagere er velkomne.

Succeskriterium 2004

At etablere „Det matrikelløse ressourceværksted“ i forbindelse med Miljøfestivalen 2004.

Succeskriterium 2005

Der er ikke formuleret noget succeskriterium for 2005, da vi først ønsker at evaluere indsatsen i 2004.

Idébank

- Guidet økologisk-social-kulturel rundtur på Nørrebro for børn fra andre dele af landet (måske også andre? – turister?)
- Hellsidesannonce i f.eks. På Gaden med mulighed for at krydse af, hvad man har lyst til at deltage i af aktiviteter
- Indvandrerstævner med film, foredrag, musik...

Tværgående parametre, der skal sikres i hvert indsatsområde

1) Kunst/håndværk og æstetik, integreres i arbejdet for at skabe en smukkere og mere bæredygtig bydel.

a. Status over nuværende og tidligere gennemførte aktiviteter

Den multietniske bydel giver en inspirerende broget kulturscene.

- Etniske Billedkunstnere SIMER har gennem de seneste måneder udarbejdet skitseforslag til ”miljø-kunst” i byrummet på Indre Nørrebro (skulpturer, vandkunst, cykelstativer, bænke, gavl- og gademalerier, mm.) og med integration af kunst i miljøarbejdet.
- Bydelen har et omfattende netværk af kunstnere/værksteder. Bl.a. Fællesværkstedet Jagtvej og Billedværkstedet Nørrebrogade.

b. Perspektiver

Gennem et tæt netværk, skal kunst og gedigent håndværk integreres overalt, hvor det er muligt. Kunsten skal ud på gader og stræder, hvor den i højre grad skal sammentænkes i forbindelse med etablering af fysiske foranstaltninger.

c. Konkrete aktiviteter

- Afholdelse af seminar for kunstnere om emnet ”Hvordan integreres kunst og håndværk i miljøarbejdet?”
- Fundraising til og igangsættelse af nogle af de udarbejdede ”miljø-kunst”- skitser.
- Etablering af projektet ”Den blå gade”, hvor kunstelementet sammentænkes i forbindelse med indsamling og udnyttelse af regnvand.
- Demonstrationsprojekter hvor kunst og håndværk indarbejdes i forbindelse med etablering af miljøstationer.
- Sammentænkning af kunst og integrationsarbejde i bydelen
- Indarbejdelse af kunsten i gadebilledet som en naturlig del af en trafiksanering.
- Planlægning af kunstmarked på f.eks. Sankt Hans Torv, som en brik i arbejdet for at synliggøre bydelens mange kunstaktive.

2) Social- og integrationsarbejde som et vigtigt element i planlægning og gennemførelse af miljøarbejdet.

a. Status over nuværende og tidligere gennemførte aktiviteter

Vi har i bydelen lang tradition for at gennemføre sociale projekter, herunder integrationsprojekter. For enkelte af disse har miljøarbejdet været inddraget, bl.a. kan nævnes følgende:

- Økologiske Igangsættere har i flere år gennemført Økologiske Torvedage, hvor social- og integrationsarbejde har været vigtige elementer.
- Rababerland-projektet har gennemført en række integrationsprojekter, der bygger på en styrkelse af miljøet.
- Som følge af affaldsprojektet på Indre Nørrebro, er der gennemført uddannelse af og oprettet ca. 20 nye stillinger for grønne gårdmænd.
- Café Offside har kombineret driften af en økologisk cafe med socialt arbejde.
- Kapelvej medborgerhus kombinerer driften af en økologisk café med socialt arbejde.
- Den Økologiske Produktionsskole kombinerer miljøundervisning med socialt arbejde.
- En række virksomheder forsøger at inddrage socialt arbejde i driften, f.eks. Spidsroden og Økotrans.

b. Perspektiver

De fleste kvarterer i København er godt i gang med at udvikle sig til multikulturelle bydele. Det er dog næsten altid på Indre Nørrebro, konflikterne kommer op til overfladen, f.eks. mellem grupper af unge, mellem familier, mellem muslimer og kristne. Det bliver derfor en vigtig opgave for centret at få integrationsarbejdet ind som et væsentligt element.

Gennem styrkelse af eksisterende og etablering af nye netværk, skal der bygges bro mellem social- og integrationsarbejdet og miljøarbejdet. Målet er, at planlægge miljøarbejdet, så bydelens mange med etnisk baggrund deltager aktivt. Samtidig arbejdes der på at sociale projekter indarbejder miljøparametre.

c. Konkrete aktiviteter

- Etablering af en grøn erhvervsstøtteordning for specielt etniske grupper, der skal gøre det lettere at komme i gang med egen butik. Ordningen skal udover at støtte administrativt, hjælpe med at igangsætte nye typer butikker, der bryder det noget ensformige udbud.
- Gennem et tæt samarbejde med socialcenteret i bydelen, opbygges et netværk mellem ledige og grønne virksomheder/projekter. Her bygges bl.a. videre på erfaringerne med ansættelse af grønne gårdmænd.
- Det eksisterende netværk mellem sociale projekter, udbygges med inddragelse af aktører indenfor miljøområdet, således at miljøperspektiver indarbejdes i kommende sociale projekter på et tidligt tidspunkt.
- Videreudvikling af og støtte til opstart af en produktion af økologisk halal-kød.